

שנה יקרה ומבוזבת

מה יקרה אם האקדמיה לא תתאים את הביקוש להיצע לפי השיטה הנוכחית

מהם יינצלו מהגורל הזה אם ילמדו ע"פ השיטה הנוכחית, בחוג שהוא אולי פחות יוקרתי, אך פחות רחוס. סביר גם להניח שאובדן שנת לימודים של מאות ואולי אלפי סטודנטים יחולל מהומה אדירה. הסטודנטים האמורים ינסו לגייס תמיכה פוליטית, ומן הסתם יצליחו בכך, אבל מה יעשו בה? התחייבות לקלוט כל מועמד באחת האוניברסיטאות טובה מן התסריט הקודם, אך עורנה רעה. פירושה המיידי יהיה „התפוצצות” של חוגים כחלק מהאוניברסיטאות (ועל כל הכרוך בכך) והתרוקנות חלקית עד מלאה של המכללות, שבהן הושקע הון-עתק. וגם במקרה זה יתרחש החיזיון הקשה והנפיץ של ה„ניפוי” בתום שנה א’.

המצב עלול להיות חמור עוד יותר ביחידות אקדמיות יקרות, שהביקוש ללמוד בהן עולה על כלל ההיצע הארצי. בבת-יהספר לרפואה, שעלות ההוראה בהם גבוהה, תיכנס הצפה של סטודנטים במספר גדול פי עשרה מיכולת הקליטה. פירוש הרבר יהיה קריסת הלימוד בשנה הראשונה, ולו רק בשל חסרון מקום במעבדות, ובאורח בלתי-ינמינע פליטת רוב הסטודנטים בתום השנה היקרה והמבוזבת הזאת (כמובן, עם מהומות כמתואר לעיל).

אם תתפרש החלטת הממשלה כהתחייבות לקבל כל נרשם לאחת האוניברסיטאות או המכללות, נחזור לכאורה למצב הקיים. לכאורה, מפני שבמקום השוק החופשי של היום תופעל ביורוקרטיה מרכזית ל„וויסות” הסטודנטים בין המוסדות השונים, על הנזקים הברורים הנלווים לכך. בכל מקרה לא יהיה מנוס מלהגביל את מספר המתקבלים לשנה א’ ביחידות שבהן הביקוש עולה על מספר המקומות (כמו לימודי רפואה). שאלה אחרת היא כיצד ייעשה המיון – ולדעתי הבחינה הפסיכומטרית אינה שיטה נאותה – ומי יחליט עליה, אבל זה עניין לדיון נפרד.

החלטת הממשלה לחייב את האוניברסיטאות לקבל את כל מי שרוצה ללמוד בהן אפופה בערפל. האם כל אוניברסיטה תחוייב לקבל כל מועמד לכל אחת מיחידות הלימוד? האם כל מועמד יתקבל ללימודים ביחידה הרצויה לו באחת האוניברסיטאות (לאו דווקא זו שהוא מעדיף)? האם מועמדים שלא יהיה להם מקום באוניברסיטאות יופנו למכללות? האם יוקם מנגנון ביורוקרטי לוויסות הקבלה למוסדות השונים?

במצב הנוכחי מספר המקומות הזמינים במרבית התחומים האקדמיים בכל האוניברסיטאות והמכללות תואם את הביקוש. אם, למשל, יבקשו 2,500 מועמדים להתקבל בשנה הבאה ללימודי כלכלה לא תהיה שום מניעה לספק את מבוקשם, אך חלקם יאלצו, כנראה, ללמוד במוסד שאיננו בחירתם הראשונה. אבל אם החלטת הממשלה תתפרש כך שכל אוניברסיטה תידרש לקבל את כל הנרשמים, אפשר בהחלט ש-2,000 מועמדים „יפוצצו” את החוג לכלכלה באוניברסיטת ת”א (הערוך לקלוט רק 300 סטודנטים חדשים), ואילו החוגים לכלכלה באוניברסיטאות אחרות יהיו ריקים או ריקים-למחצה. הנזק יהיה אדיר. אוניברסיטת ת”א תודקק למבנים ולמורים נוספים והוצאותיה, שהממשלה תידרש לכסותן, ימריאו לשחקים, ואילו החיסכון במוסדות שיתרוקנו יהיה שולי, לפחות בטווח המיידי. לא יהיה אפשר לפטר את המורים ולא יימשך שימוש למבנים הריקים.

כן ברור שרמת הלימודים בחוגים ה„מפוצצים” תרד פלאים – מפני שלא יימצאו מקומות ישיבה לכל הסטודנטים באולמות ובשל שיבוש הפרופורציה מורים-תלמידים. בתום השנה ייכשלו כנראה יותר מ-50% (רובם בני שכבות חלשות) בבחינות ה„ניפוי”. סביר להניח שרבים